

HEDEMORA
KOMMUN

PLANERINGSSTRATEGI HEDEMORA KOMMUN

Version 2024-04-26. Antagen av kommunfullmäktige 2024-06-18 § 126

Innehåll

Ordlista.....	3
Vad är en Planeringsstrategi?.....	4
Vad är en Översiktsplan?	5
Ny lagstiftning som tillkommit efter att Översiktsplan för Hedemora kommun 2030 antagits	6
Plan- och bygglagen	6
Miljöbalken	6
Lag om ändringen i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar	6
Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter	6
Nationella och regionala mål och strategier som tillkommit efter att Översiktsplan för Hedemora kommun 2030 antagits.....	7
Agenda 2030.....	7
Dalastrategin	7
Plan för transportinfrastrukturen 2022–2033	8
Nationella kulturmiljömål & Vision för kulturmiljöarbete 2030.....	9
Vindkraft.....	9
Energi- och klimatmål	9
Dalarnas energi- och klimatstrategi	10
Gestaltad livsmiljö	10
Underlag från Länsstyrelsen	11
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen	11
Riksintressen	11
Miljökvalitetsnormer	11
Hälsa och säkerhet	12
Mellankommunal samordning.....	12
Vision Hedemora 2038	13
Översyn av dokument tillhörande översiktsplanen	14
Fördjupade översiktsplaner	14
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS).....	14
Trafikplan	15
Vindbruksplan	16
Skolutredning 2023	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Dokument som bör tillkomma översiktsplanen	16
Översiktsplanens innehåll.....	17
ÖP-modellen 2.1	18
Genomgång av Översiktsplan 2030	19
Vision, inledning och bakgrund.....	19
Mål	20
Planförslag	23
Slutsats	29

Ordlista

PBL	Plan- och bygglagen
MB	Miljöbalken
LIS	Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
ÖP	Översiktsplan
FÖP	Fördjupad översiktsplan
MKN	Miljö kvalitetsnormer
VA	Vatten och avlopp

Vad är en Planeringsstrategi?

Plan- och bygglagen innehåller från 2020 nya krav om aktuell översiktsplanering i Sveriges kommuner. De nya kraven innebär att planeringsstrategin ersätter den tidigare aktualitetsprövningen av översiktsplan. Syftet med planeringsstrategin är att främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell och vara mer framåtsyftande än vad aktualitetsprövningen var.

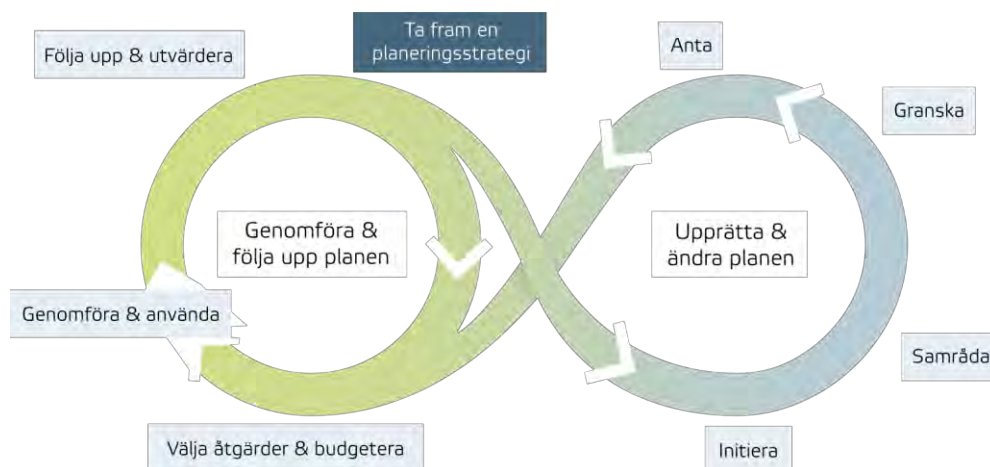
Planeringsstrategin i sig innebär ingen ändring av översiktsplanen utan ska visa vad kommunen behöver fokusera på i översiktsplaneringen samt om det finns delar i planen som behöver revideras.

Kommunen ska i planeringsstrategin redogöra för om det skett förändringar gällande översiktsplanens planeringsförutsättningar samt i vilken utsträckning planerna är aktuella. Till sin hjälp har kommunen bland annat länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin.

I planeringsstrategin ska kommunfullmäktige enligt plan- och bygglagen:

1. Ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet
2. Ta ställning till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen
3. Bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i PBL 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.

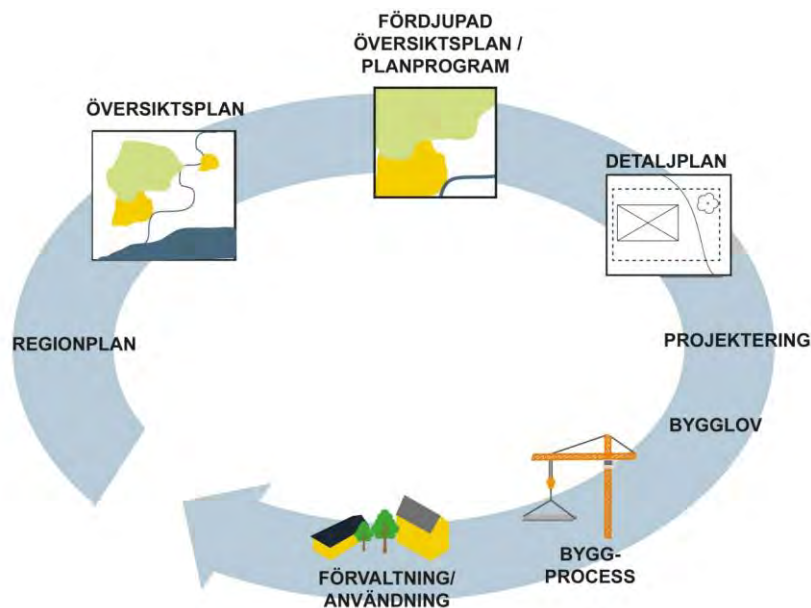
Planeringsstrategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val. Antar inte kommunen en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan senast 11 september 2024 anses översiktsplanen med tillhörande bilagor vara inaktuell.

Källa: Boverket.

Vad är en Översiktsplan?

Kommunen ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Planen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. ÖP:n ska spegla den politiska majoritetens uppfattning och beslutas av kommunfullmäktige. Planen är inte juridiskt bindande men starkt styrande för vilka allmänna intressen som ska beaktas vid såväl kommunens som andra myndigheters planering. Slutliga avvägningar mellan enskilda och allmänna intressen sker i detaljplaneprocessen.

Källa: Boverket.

Översiktsplanen anger kommunens vision och är ett viktigt strategiskt dokument för den framtida utvecklingen. Planen är vägledande för kommunens bygglovsgivning och övrig planering, exempelvis lokalisering av bostäder, arbetsplatser och service. Planen är också vägledande för beslut enligt miljöbalken, väglagen och andra lagar som rör mark- och vattenanvändningen eller byggande.

Ny lagstiftning som tillkommit efter att Översiktsplan för Hedemora kommun 2030 antagits

Plan- och bygglagen

I augusti 2018 infördes nya krav på översiktsplanens innehåll vad gäller kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av klimatrelaterad översvämning, ras, skred eller erosion samt hur sådana risker kan minskas eller upphöra.

I april 2020 infördes flera ändringar i 3 kap. - *Översiktsplan* - PBL med syftet att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och hållas aktuell. Kommunen ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader in i varje mandatperiod. Vidare fick regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter för att ta fram en digital standard för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser.

Miljöbalken

I januari 2018 infördes ett nytt 6 kapitel - *Miljöbedömningar* - i miljöbalken där lagstiftningen tydliggörs och ges en struktur som följer stegen i miljöbedömningen. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekterna i planering för att främja en hållbar utveckling.

Lag om ändringen i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

I oktober 2022 ändrades bostadsförsörjningslagen. Kommunen ska i enlighet med ändringen analysera den demografiska utvecklingen, marknadsförutsättningarna samt vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Analysen ska genomföras med stöd av underlag som Boverket förser kommunen med.

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

I januari 2020 blev barnkonvention svensk lag. Konventionens fyra grundprinciper är - alla barns lika värde och rättigheter, barnets bästa ska alltid komma först, varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling samt barns rätt att bilda och uttrycka sina åsikter. Lagen förstärker barnrätten vid tillämpningen av andra lagar, exempelvis PBL.

Nationella och regionala mål och strategier som tillkommit efter att Översiktsplan för Hedemora kommun 2030 antagits

Agenda 2030

Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs 2015 av FN:s medlemsstater. Agenda 2030 började gälla 1 januari 2016 och innehåller 17 globala mål och 169 delmål vars gemensamma mål är en omställning mot ett hållbart samhälle för människor, planet och välstånd. Målen är integrerade och odelbara och omfattar de tre dimensionerna av hållbar utveckling - ekonomisk, social och miljömässig.

Agenda 2030 17 globala mål för ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Källa: Agenda 2030.

Dalastrategin

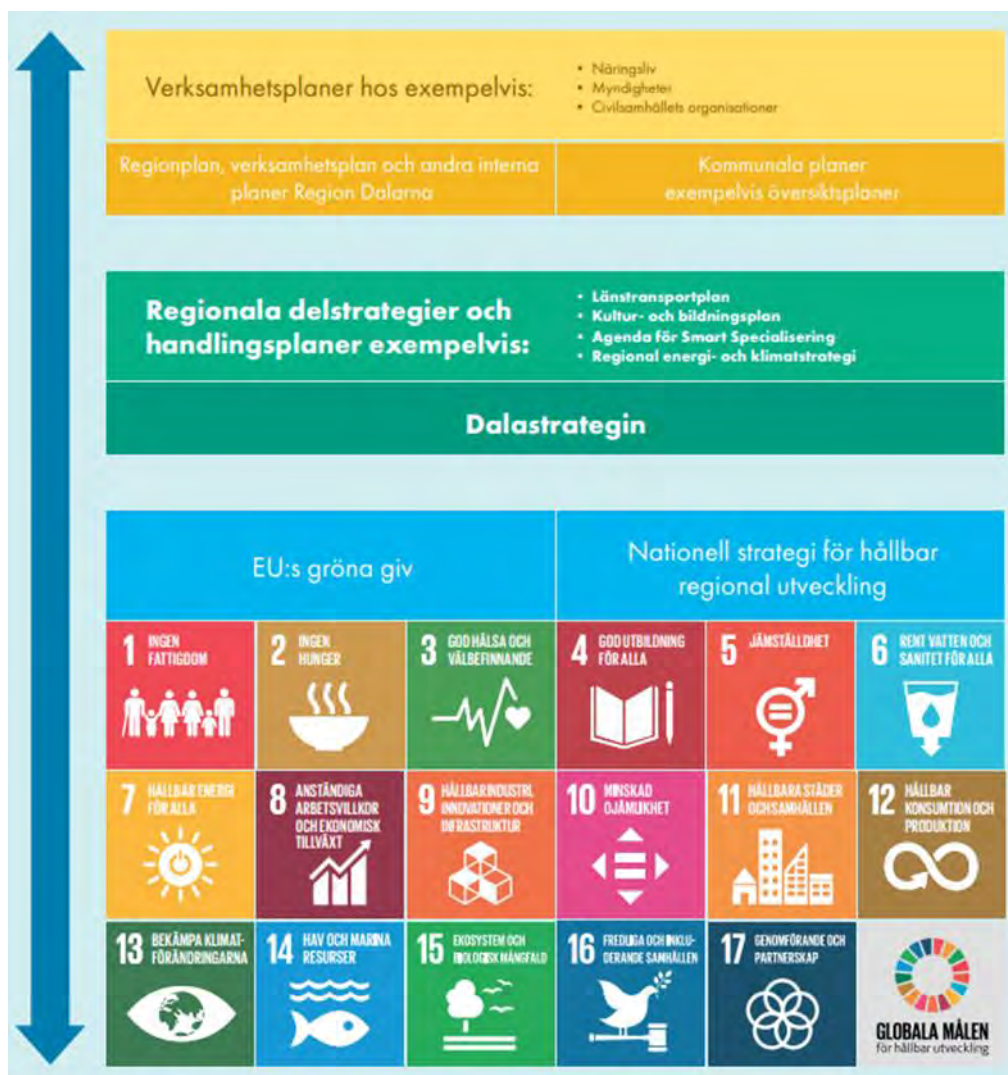
I juni 2021 antogs Dalastrategin 2030 vilken är Dalarnas läns regionala utvecklingsstrategi. Syftet är att vägleda kommuner, näringsliv, akademi, det civila samhället samt länsstyrelse och andra statliga myndigheter i det gemensamma arbetet med regional utveckling. Region Dalarna fick uppdraget från riksdag och regering att arbeta fram och fastställa den regionala strategin för länet, samt samordna genomförandet och uppföljningen. Strategin är övergripande, långsiktig, pekar ut den gemensamma riktningen i länet och konkretiseras genom regionala delstrategier och handlingsplaner.

Dalastrategin har tagits fram i bred dialog och visar den gemensamma riktningen för länets utveckling mot ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet. Strategin beskriver insatserna för utveckling inom tre målområden som driver arbetet framåt - ett klimatsmart Dalarna, ett konkurrenskraftigt Dalarna och ett sammanhållet Dalarna. Målen i strategin är integrerade och odelbara och för att Dalarna ska nå hållbarhet krävs omställning i alla delar av samhället.

De samhällsutmaningar som ligger till grund för och är utgångspunkten för Dalastrategin där Dalarna vänder utmaningarna till möjligheter är:

- o God kompetensförsörjning trots åldrande befolkning och urbanisering,
- o Hållbar tillväxt förutsätter goda livsmiljöer och möjliggörande fysisk infrastruktur,

- o Teknisk utveckling och digitalisering skapar möjligheter men kräver ny infrastruktur och nya kompetenser,
- o Global konkurrens ökar behovet av innovation och samverkan,
- o Stärkt sammanhållning och upplevelse av trygghet, delaktighet och inkludering behövs i tider av växande polarisering,
- o Hållbar utveckling och tillväxt förutsätter miljömässig omställning.

Dalastrategin 2030 - Bilden visar hierarkin från EU:s strategier till nationella, regionala och kommunala strategier. Källa: Region Dalarna.

Plan för transportinfrastrukturen 2022–2033

En nationellt övergripande plan för utvecklingen av transportinfrastrukturen 2022–2033 har tagits fram av Trafikverket. Planen beskriver hur den statliga infrastrukturen ska underhållas och utvecklas. I huvudsak omfattas planen av – drift och underhåll av statliga vägar och järnvägar, investeringar i statliga vägar, järnvägar, farleder och slussar, åtgärder för att minska infrastrukturens miljöpåverkan, stöd till kommuner för att främja hållbara stadsmiljöer och medel för forskning och innovation.

Dalarna län har på uppdrag av regeringen tagit fram en regional plan för transportinfrastrukturen för åren 2022–2033 som visar vilka investeringar som planeras genomföras i länet fram till år 2033 samt mål, nuläge, planförutsättningar, brister och behov i Dalarnas transportsystem samt förslag på åtgärdsplaner.

Ett inriktningsunderlag för infrastrukturplaneringen har under 2023 tagits fram av Trafikverket. Rapporten utgör första steget mot en ny nationell infrastrukturplan som kommer ligga till grund för regionala och kommunala infrastrukturplaner. Underlaget ligger till grund för infrastrukturplaneringen för planperioden 2026–2037.

Nationella kulturmiljömål & Vision för kulturmiljöarbete 2030

Sedan 2014 gäller fyra nya nationella kulturmiljömål. Målen ska enligt riksdag och regering vara vägledande för kulturmiljöarbetet på regional och kommunal nivå vilket innebär att målen även kan fungera som riktmärke för den regionala politiken. Kulturmiljöarbetet ska främja:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser,
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Riksantikvarieämbetet har under 2014–2016 haft regeringens uppdrag att ta fram en samlande vision för hur kulturmiljöarbetet bör utvecklas till 2030. Visionen syftar till att underlätta måluppfyllelsen av de politiska mål som berör kulturmiljöarbetet. Visionen ska öka medvetenheten om att kulturarv och kulturmiljö är viktiga delar i arbetet med ett hållbart inkluderande samhälle.

Vindkraft

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har gemensamt tagit fram en nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad. Strategin, som endast omfattar landbaserad vindkraft, innehåller en regional fördelning av ett nationellt utbyggnadsbehov och ett nationellt planeringsunderlag. Syftet med strategin är att bidra till energiomställningen genom att skapa förutsättningar för att den framtida utbyggnaden av vindkraft sker på ett långsiktigt hållbart sätt.

I strategin föreslås att länsstyrelserna får i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag för vindkraft baserat på det nationella underlaget. Dessa ska sedan ge stöd för kommunernas översiktsplanering. Strategin innehåller även ett förslag till förändrad kommunal tillstyrkan av vindkraft som innebär att kommunernas tillstyrkansbeslut kommer in tidigare i processen och blir bindande.

Energi- och klimatmål

Hedemora kommun har en energi- och klimatstrategi vilken senast uppdaterades 2020-11-24. Sedan dess har EU:s energi- och klimatmål samt Sveriges nationella mål uppdaterats. Gällande översiktsplan hänvisar till en energi- och klimatstrategi från 2012.

Dalarnas energi- och klimatstrategi

Energi- och klimatstrategin ska ge vägledning för arbetet med målsättningar samt prioriterade områden för resurseffektivisering, energiomställning och minskad klimatpåverkan fram till år 2030 och 2045. Strategin genomförs i sju sektorer där det för varje sektor tas fram en färdplan. De sju sektorerna är: energisystem, byggnad och boende, produktion, transport, jord- och skogsbruk, konsumtion samt innovation.

Gestaltad livsmiljö

I maj 2018 beslutade riksdagen om nytt nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken för hållbara gestaltade livsmiljöer. Det övergripande målet är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Detta ska uppnås genom att:

- o Hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- o Kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids,
- o Det offentliga agerar förebildligt,
- o Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas,
- o Miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla,
- o Samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Underlag från Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap 26 § plan- och bygglagen (PBL) i ett underlag till kommunen redovisa statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska anges hur dessa intressen förhåller sig till översiktsplanen och om Länsstyrelsens granskningsyttrande i någon del inte längre gäller. Underlaget innehåller information om - landsbygdsutveckling i strandnära lägen, riksintressen, miljö kvalitetsnormer, hälsa och säkerhet, mellankommunal samordning, bostadsförsörjning, energi och klimat, friluftsliv, infrastruktur, jordbruksmark, kulturmiljö, naturmiljö, sociala aspekter, totalförsvaret samt nationella och regionala mål, planer och program.

Länsstyrelsen bedömer att granskningsyttrandet är aktuellt men vill särskilt understryka följande intressen inför framtagande av planeringsstrategin och ny översiktsplan.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Kommunens tematiska tillägg för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) antogs 2016. Flera utpekade LIS-områden berör jordbruksmark. Tillämpningen av bestämmelserna om vad som är brukningsvärd jordbruksmark och hushållning av jord- och skogsbruksmark har skärpts sedan LIS-planen antogs. Det bör framgå av översiktsplanen att det borde genomföras en kulturhistorisk utredning för att kunna göra en bedömning om det finns kulturvärden som behöver beaktas inom LIS-områden. Länsstyrelsens bedömning att rekommendationerna för att LIS-område 10, 25 och 28 kan komma att skada riksintressen för kulturmiljöns värden kvarstår.

Riksintressen

Ett flertal av kommunens fördjupade översiktsplaner är framtagna före år 2004 och kommer 2025 bli inaktuella. Detta gäller Vikmanshyttan (1993), Backa/ Grådö (1994), Garpenberg (1997), Smedsby-Koberga (1998) och Stjärnsund (2000). Det är väsentligt att kommunen i översiktsplanen redovisar hur man avser att förhålla sig till kulturmiljövärdena enligt 3 kap. 6 § MB utpekade i dessa planer.

Miljö kvalitetsnormer

Beskrivningen av vilka vatten som inte uppnår god status och därmed riskerar att inte klara miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten är inaktuell och behöver uppdateras. Av översiktsplanen ska framgå att MKN för luft, vatten och buller följs i efterkommande planering, prövning och beslut.

Sedan 2016 har luftföroreningarna i Hedemora stad mätts ett antal gånger och partikelhalterna har överskridit olika gränsvärden vid ett flertal tillfällen. Kommunen behöver se över översiktsplanen för att säkerställa att partikelhalterna hålls på en acceptabelnivå och inte riskerar medborgarnas hälsa.

Hälsa och säkerhet

I karteringen över markförhållanden finns områden i Hedemora där risker för ras och skred kan förekomma. I de flesta fall räcker det att inhämta kunskap om markförhållanden från de underlag som är framtagna av olika nationella och regionala myndigheter. I de områden inom kommunen där det finns riskområden utpekade behöver information föras in i kommunens översiktsplan eftersom det i vissa områden kan finnas förhållanden som av väsentlig grad kan påverka markanvändningen i kommunen. MSB har tagit fram översiktliga stabilitetskarteringar för finkorniga jordarter i bebyggda områden.

Kommunen bör som utgångspunkt för översiktsplaneringen ta fram riktlinjer och strategier för dagvattenhantering. VA-plan samt vattentjänstplan är framtagna efter det att Översiktsplan 2030 antagits. Dagvattenstrategi är underframtagande.

Det är av vikt att det i översiktsplanen beskrivs hur föroreningsfrågan ska hanteras i detaljplanerings- och lovgivningsarbetet. Riktlinjerna bör vara generella, inte ange vilken nivå av avhjälpningsåtgärder som ska ske samt inte peka ut enskilda typer av objekt.

Mellankommunal samordning

Mellankommunala frågor som kommunen behöver förhålla sig till strategiskt är bland annat transporter för både järnväg och väg, vattenförsörjningsintresset enligt regional vattenförsörjningsplan, vattenskyddsområden, dricksvattensförekomst och grundvattenförekomster, samverkan inom bostadsförsörjning och arbetsmarknad samt handelns påverkan på angränsande kommuner. Påverkan på landskapet samtidigt som behovet av vindkraft finns är en översiktlig fråga som berör mellankommunalt.

Vision Hedemora 2038

Den 21 november 2023 antog kommunfullmäktige en revidering av styrmodell, vision samt mål för Hedemora kommun. Visionen för kommunen är följande:

Visionen ska uppnås genom fem kommunövergripande inriktningsmål:

- o År 2038 är vi 17 500 invånare i Hedemora kommun,
- o Hedemora kommun är en attraktiv arbetsgivare med hög ambition,
- o Hedemora kommun har en god ekonomisk hushållning och tar ansvar för kommande generationers möjligheter att finansiera välfärden,
- o Hedemora kommun är en trygg plats att bo, verka i och besöka,
- o Hedemora kommun har en god förvaltningskultur.

Vision och mål för översiktsplanen bör vara tydligt formulerade samt kopplade till kommunens övergripande vision och inriktningsmål.

Översyn av dokument tillhörande översiktsplanen

Fördjupade översiktsplaner

En översiktsplan eller ändring av en översiktsplan för en viss del av kommunen som har antagits före den 1 januari 2004 kommer att upphöra att gälla efter utgången av 2025.

De befintliga fördjupade översiktsplanerna ger goda bakgrundsbeskrivningar till sina orter men ofta är ställningstagandena inte relevanta i dagens kontext. Det grafiska underlaget är undermåligt med svårlästa kartor och otydliga bilder. I de mindre orterna är det främst Långshyttan som kan behöva en uppdaterad fördjupad översiktsplan. Nya planer för övriga orter tas fram vid behov. En sammanställning med bakgrundsbeskrivningar av orterna kan vara ett värdefullt verktyg i den fysiska planeringen och är något som bör ses över när översiktsplanen revideras.

Den fördjupade översiktsplanen för Hedemora stad med omland kommer fortsatt att gälla men är i behov av en uppdatering. Framför allt saknas en nulägesbeskrivning av trafiksituationen i centrala Hedemora som behöver ses över och åtgärdas.

Fördjupade översiktsplaner som fortsatt kommer gälla efter 2025:
Hedemora stad med omland (2009-10-20)

Fördjupade översiktsplaner som upphör att gälla 2025:
Vikmanshyttan (1994-03-18)
Långshyttan (1994-07-20)
Backa-Grådö (1995-01-20)
Garpenberg (1997-06-25)
Smedby-Koberga (1998-03-13)
Stjärnsund (2000-04-18)

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Det tematiska tillägget gällande LIS-områden behandlar frågan gällande landsbygdsutveckling i strandnära lägen. I de områden som pekats ut i planen finns utökad möjlighet att få dispens från eller helt upphäva strandskyddet. Att områden är utpekade som LIS-områden i planen innebär inte att kommunen kommer exploatera marken utan visar endast kommunens intentioner.

LIS-planen antogs 2016 och består av 49 utpekade områden. Fler av områdena ligger helt eller delvis på jordbruksmark och tillämpningen av bestämmelserna om vad som är brukningsvärd jordbruksmark och hushållning av jord- och skogsbruksmark har skärpts sedan LIS-planen antogs. LIS-område 10, 25 och 28 bedömer länsstyrelsen kan komma att skada riksintressen för kulturmiljövärden.

Vissa LIS-områden är mycket små och saknar strategisk betydelse. I flera av dessa områden är strandskyddet ändå möjligt att upphäva med hänvisning till andra särskilda skäl. En översyn av hela det tematiska tillägget för LIS bör genomföras.

Trafikplan

Kommunens trafikplan omfattar Hedemora stad och sträcker sig mellan år 2014 – 2025. Målet med trafikplanen är att skapa en attraktiv stad med en trafikmiljö som gynnar alla medborgare positivt. Målet bryts ner till inriktningsmålen:

- o Skapa en säker, trygg och miljöanpassa trafikmiljö,
- o Skapa ett trafikmässigt mer homogent stadscentrum,
- o Åsgatan och Hökargatan utgör hinder i stadsbilden och bör ses över,
- o Möjliggöra för invånare i samtliga stadsdelar att ta sig in till centrum på ett tryggt och säkert sätt,
- o Transportinfrastrukturen samt viktiga målpunkter ska ha fullgod tillgänglighet,
- o Möjliggöra för god tillgång till parkeringsplatser för både bil och cykel,
- o Utveckla trafikrummet för att bättre lyfta fram Hedemoras kulturhistoriska arv,
- o Utveckla attraktiva, välskyltade och effektiva transportleder in till Hedemora för att underlätta för besökare att hitta målpunkter.

En genomgång av trafikplanen bör genomföras. Inriktningsmålen för planen bör ses över, övergripande information uppdateras och åtgärder som genomförts tas bort. Utöver det finns ett stort behov av en ny uppdaterad trafikplan som även tar ett större strategiskt grepp om trafiksituationen i centrala Hedemora.

Följande övergripande strategiska frågor finns inte hanterade i befintlig trafikplan:

- o Det är daglig köbildning och höga luftföroreningar på Gussarvsgatan vilket har förvärrats sedan 2016 med fler verksamheter och ökad trafik i området nere vid riksväg 70.
- o En plankorsning över järnvägsspåren stängdes under 2022 vilket innebär att endast en central koppling kvarstår mellan östra och västra sidan av spåren. Detta skapar problem vid rusningstid och skyfall.
- o Sedan hastighetssänkningar på landsväg 679 över Norrhyttan har tung trafik letts in i centrala Hedemora vilket bidrar till genomfartstrafik med lastbilar och långtradare i centrala Hedemora.

Vindbruksplan

Det finns ingen gällande vindbruksplan i kommunen och inga områden i översiktsplanen är utpekade som lämpliga eller mindre lämpliga för vindkraft. I översiktsplanen nämns att Högtjärnsklack är riksintresse för vindbruk samt att det i ett arbete med en eventuell vindbruksplan är av vikt att hänsyn tas till Avesta kommuns vindbruksplan. Vidare nämns att en vindbruksplan bör tas fram som tillägg till kommunens översiktsplan.

En vindbruksplan som tematiskt tillägg till översiktsplanen är under framtagande och beräknas antas under kvartal ett 2025.

Dokument som bör tillkomma översiktsplanen

Översiktsplanen saknar idag ett antal dokument som skulle vara goda komplement till planen ifall de uppfördes. Ett kulturmiljöprogram, en skyfallsplan och en energiplan skulle vara bra underlag till både nuvarande och kommande översiktsplan.

- Ett kulturmiljöprogram skulle öka skyddet och hänsynen för kulturmiljön både inom och utanför Hedemora tätort. En bevarandeplan (antagen 1991) för Hedemora innerstad finns sedan tidigare men innehållet är gammalt samt innehåller mer beskrivningar av områden och fastigheter och behandlar inte allt det ett kulturmiljöprogram innehåller.
- I Hedemora tätort finns spår efter inlandsisen och staden har stora höjdskillnader och punkter där vatten snabbt samlas. En skyfallsplan eller fördjupning av lågpunkterna i tätorterna skulle verka som bra underlag för både stadsplanering och övrig planläggning.
- En energiplan där det undersöks vilka energislag som är lämpliga att nyttja i kommunen, dess utbredning samt kommunens behov bör utreds. Denna plan skulle verka som komplement till den vindbruksplan som är under framtagande.

Översiktsplanens innehåll

Översiktsplanen består av en plankarta och en planbeskrivning samt bilagor i form av underlag och andra separata utredningar. Vad som ska redovisas i en översiktsplan finns reglerat i Plan- och bygglagen.

Källa: Naturvårdsverket.

3 kap. 4 §

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. Miljöbalken ska alltid redovisas.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att:

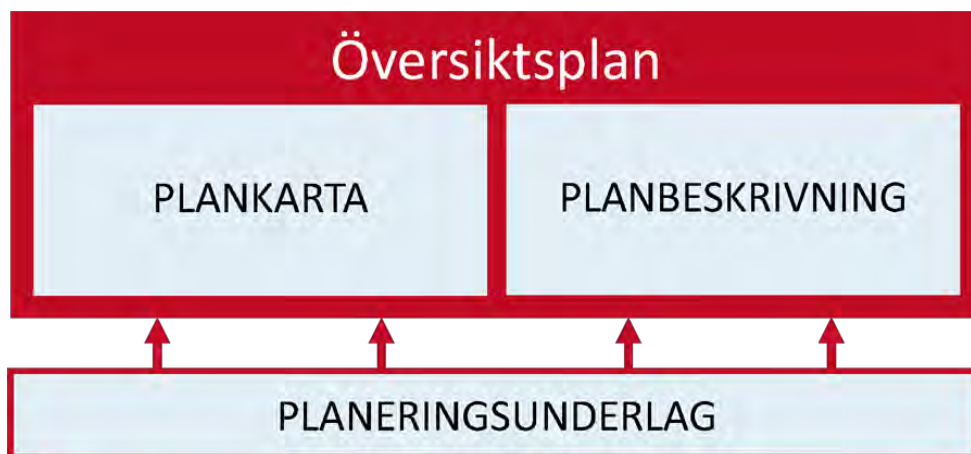
1. Riksintressen ska tillgodoses,
2. Gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. Miljöbalken ska följas och,
3. Förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas. Lag (2020:76).

3 kap. 5 §

Av översiktsplanen ska även följande framgå:

1. Hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,
2. Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
3. Sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket Miljöbalken,
4. Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt hur sådana risker kan minska eller upphöra,
5. Om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen och,
6. Sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen. Lag (2020:76).

Källa: Boverket.

ÖP-modellen 2.1

ÖP-modellen är en vägledning från Boverket gällande innehållet i översiktsplaner och den senaste versionen publicerades i augusti 2020. Plan- och bygglagens krav på ställningstaganden i översiktsplanen fördelas i ÖP-modell 2.1 på tre aspekter:

- o Utvecklingsinriktning

Innehåller kategorierna - Bebyggelse, Natur och friluftsliv samt Kommunikationer. Beskriver utvecklingsinriktningen i stora drag.

- o Mark- och vattenanvändning

Detta redovisas på en karta och ger en översiktlig bild av den avsedda användningen av mark och vatten.

- o Riksintressen, LIS och andra värden.

Här redovisas de värden som finns på olika platser i kommunen och hur de tas hänsyn till. Värden kan vara riksintressen eller annat såsom jord- och skogsbruk eller friluftslivsområden.

Genomgång av Översiktsplan 2030

Hedemora kommuns översiktsplan vann laga kraft 2016-04-29 och sträcker sig fram till 2030. Nedan följer en genomgång av översiktsplanens samtliga delar.

Vision, inledning och bakgrund

Avsnitt	Innehåll	Slutsats
Vision	Översiktsplanen har ingen tydlig vision. Under syfte (rubrik 1.3) nämns ett övergripande mål som kan tolkas som visionen. <i>"Målet är att skapa ett Hedemora som är tillgängligt, tryggt och öppet med natur- och kulturhistoriska miljöer som samspelar med förtätning och förnyelse av befintliga områden."</i>	Översiktsplanen saknar en tydlig vision samt koppling till den övergripande visionen för Hedemora kommun. Visionen behöver arbetas in i översiktsplanen. ÖP:ns mål ska förankras i de nya övergripande målen för Hedemora kommun (antagna 2023-11-21). De övergripande målen bör sedan brytas ner till inriktningsmål som utmynnar i handlingsplaner för måluppfyllelse.
1. Inledning	Inledningen behandlar vad en översiktsplan är och innebär, hur planprocessen ser ut, hur den rullande översiktsplaneringen går till samt översiktsplanens innehåll enligt PBL. Kapitlet tar även upp översiktsplanens syfte och det övergripande målet.	Huvuddragen i inledningen stämmer fortsatt och endast mindre ändringar bör genomföras. Laghänvisningar bör ses över och text kan flyttas om och kortas ner. Syfte samt det övergripande målet behöver ses över.
2. Bakgrund	Bakgrunden berättar om Hedemora i regionen där data om befolkning, arbetsplatser och pendling samt information om bostadsbestånd i centrala Hedemora presenteras. Kapitlet tar även upp de nationella och regionala mål, planer och program ÖP:n behöver förhålla sig till, en sammanfattning av	En generell översyn av informationen i kapitlet behöver göras då viss statistik och allmän information är utdaterad. Nya nationella och regionala mål, plan och program finns och behöver ersätta befintliga och beskrivningen av Hedemora tätort bör skrivas om och inkludera

	fördjupade översiktsplaner och områdesbestämmelser samt en kortare sammanfattning av riksintressen och miljökvalitetsnormer. Kapitlet lyfter även fram ett flertal mellankommunala frågor.	fler orter. Flertalet av FÖP:arna upphör att gälla efter utgången av år 2025. Dessa ses över vid behov. Riksintressen och miljökvalitetsnormer bör behandlas i ett annat kapitel för att göra det tydligare för läsaren, idag finns informationen på flertal platser i dokumentet. De mellankommunala frågorna bör ses över för att säkerställa dess aktualitet.
--	---	---

Mål

Översiktsplanen ger en bakgrund till förutsättningarna i kommunen och ställer sedan upp 7 målkategorier och 11 kategorier för planförslag. Varje kategori avslutas med en lista över ställningstaganden.

Målen analyseras i denna planeringsstrategi med utgångspunkt i ÖP-modellen 2.1 och de aspekter och kategorier som tas upp där. Det finns inga lagkrav på vad målen i en översiktsplan ska innehålla men de bör behandla kategorierna som finns under utvecklingsinriktningen i ÖP-modellen 2.1 - Bebyggelse, Natur och friluftsliv samt Kommunikationer.

Bebyggelse tas upp i mål 3.1, 3.2, 3.4 och 3.6.

Natur och friluftsliv tas upp i mål 3.2, 3.3, 3.4 och 3.5.

Kommunikationer tas upp i mål 3.1, 3.2, 3.6 och 3.7.

Generell bedömning av målen:

o Många mål går i varandra

I nuvarande översiktsplanen finns 7 mål som i stor utsträckning behandlar liknande frågor och på så sätt blandas samman. Antal mål bör minskas och brytas ned i delmål.

o Renodlade målbeskrivningar

Idag är målen långa och ofta formulerade som åtgärder snarare än visionära mål vilket gör att de blandas ihop med planförslagen som beskriver hur vi ska nå målen. Målbeskrivningarna bör hållas visionära och renodlas så att de blir tydliga.

o Inga ställningstaganden och rekommendationer under målen

Ställningstaganden och rekommendationer bör inte finnas under målen utan endast under planförslagen för att skapa en tydlighet.

Nedan följer en genomgång av målen i Översiktsplan 2030.

Mål	Innehåll	Slutsats
3.1 Hedemora har en bebyggelsestruktur som är koncentrerad – en blandad bebyggelse som gör det attraktivt att bo och verka i kommunen.	Målet behandlar vikten av Hedemoras kulturhistoria som en del av kommunens identitet samt hur god service och goda kommunikationer skapar attraktiva boendemiljöer. En blandning av upplåtelseformer och arbetsplatser ska bidra till ett en god livsmiljö för alla.	En koncentrerad och blandad bebyggelse är inte ett mål i sig men kan vara verktyg för att skapa en attraktiv boendemiljö. Målet behöver omformuleras och kan potentiellt slås samman med andra mål som berör goda livsmiljöer.
3.2 Hedemora vill skapa en modern och attraktiv landsbygd som samverkar med omgivande samhällsfunktioner, lokalt och regionalt	Målet behandlar relationen mellan stad och landsbygd samt behovet att värna om natur och friluftsliv. Målet går även in på boendemiljöer, företagande och lokalt engagemang samt kollektivtrafik och gång- och cykelmöjligheter.	Målbilden behöver brytas ned i delmål som tillsammans utgör målet om en modern och attraktiv landsbygd. Målbeskrivningen är generell och behöver förtydligas och fokusera på mål specifika för landsbygdsutvecklingen.
3.3 Hedemora uppmuntrar lokalt producerade livsmedel och värnar aktivt om jordbruks- och kulturlandskapets bevarande.	Målet tar upp skogs- och jordbrukets värde för kommunen och dess betydelse för naturvård, friluftsliv och landskapsbild.	Målet bör omformuleras till ett mål för skog- och jordbrukets utveckling. Kan eventuellt ingå i ett samlat mål kring temat landsbygdsutveckling eller näringslivsutveckling.
3.4 Natur- och kulturmiljön i Hedemora är en viktig resurs som skall vara öppen och tillgänglig för alla oavsett kön, etnicitet, ålder eller funktionshinder.	Målet tar upp goda livsmiljöer och vikten av tillgänglighet för alla. Målet tar också upp kommunens natur- och kulturmiljöer som en viktig resurs samt att social hållbarhet ska vara en integrerad del i den fysiska planeringen.	Tillgänglighet kan slås ihop med målet om god livsmiljö i mål 3.1. Målbeskrivningen bör förtydligas i delmål som beskriver kommunens mål för natur- och kulturmiljöer samt social hållbarhet.
3.5 Hedemora visar vägen till en hållbar samhällsutveckling i stad och landsbygd.	Målet tar upp frågor om risker och förebyggande åtgärder kopplade till klimatförändringarna. Bland annat hur grönstruktur är en viktig del i detta arbete.	Kommunen ska alltid i sin översiktsplan redogöra för sin syn på klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred

		och erosion. Av översiktsplanen ska det även framgå hur dessa risker kan minskas eller helt upphöra. Detta tas upp i planförslag 4.11 men behöver ses över och fördjupas. Målet bör eventuellt utgå eller omformuleras. I stället bör ämnet redovisas som en del i bakgrundbeskrivningen och åtgärder ingå i planförslagen.
3.6 Hedemora erbjuder attraktiva utvecklingsmiljöer för företagande med god tillgång till lokaler och byggbar mark.	Målet lyfter förutsättningar för näringslivet i kommunen där kompetensförsörjningen är en avgörande del som är beroende av varierade boendemöjligheter och goda kommunikationer. Turism nämns som ett utvecklingsområde och areella näringar, industri samt vård och omsorg anges som starka näringsgrenar som kan gynnas av en profilering av verksamhetsområden. Markfrågan lyfts även som en viktig faktor.	Målbildningen bör omformuleras och brytas ned i delmål samt tydligare beskriva möjligheter och hinder.
3.7 Hedemora har goda kommunikationer – lokalt som regionalt.	Målet lyfter att gående ska prioriteras samt att cykeln ska ersätta bilen vid kortare resor där fokus i utvecklingen ska ligga på att binda samman viktiga målpunkter. Kollektivtrafiken mellan centralorten och de andra tätorterna bör utvecklas. Bilen bör enligt planen inte få större utbredning än idag med hänsyn till miljö- och klimataspekterna.	Målbilden bör beskrivas mer grundligt. Bilen utgör en viktig del för kommunens invånare att ta sig fram och vill man planera bort bilen bör en alternativ vision presenteras grundligt.

Planförslag

Översiktsplanen innehåller 11 planförslag.

Generell bedömning av planförslagen:

- o Slå samman liknande planförslag

Flera planförslag rör liknande områden och kan slås samman.

- o Renodla planförslagen

Planförslagens ställningstaganden innehåller flera ställningstaganden som är direkta lagar och föreskrifter. Planförslagen bör renodlas till att redovisa kommunens ställningstaganden.

- o Planförslagen bör tydligt kopplas till målen

Nedan följer en genomgång av planförslagen i Översiktsplan 2030.

Planförslag	Innehåll	Slutsats
4.2 Bebyggelse	Planförslaget pekar ut några utvecklingsstråk som i stora drag binder samman kommunens större orter. Orterna pekas ut som prioriterade och ny bebyggelse föreslås koncentreras till dessa för att utveckla den befintliga infrastrukturen och servicen i kommunen. I omlandet utanför stråken och de prioriterade orterna ska jord- och skogsbruk ta plats men också natur och friluftsliv. Vikten av sammanhängande grönstråk lyfts fram. Det ska inte byggas på jordbruksmark och ny bebyggelse ska uppföras i anslutning till befintlig bebyggelse för att öka möjligheten till service, kollektivtrafik, samordning av vatten och avlopp med mera.	Grundförslaget med utvecklingsstråk och prioriterade orter är i delar aktuellt men bör ses över och justeras. Innehållet i övrigt bör ses över. En stor attraktionskraft finns i boende utanför de utpekade orterna och stråken. Det finns flera små livskraftiga orter som inte är utpekade. /Beskrivningen av utvecklingsstråken bör bli mer djupgående. Var finns service och vart finns utvecklingspotential. Det saknas ekonomiska aspekter av byggande och vilken typ av boende som efterfrågas. Seniorboende och tillgängliga bostäder nämns på flera ställen i kommunens bostadspolitiska riktlinjer. Planering för byggande av verksamheter och industri saknas i planförslaget.

4.3 Social hållbarhet	Planförslaget lyfter sociala aspekter som är särskilt viktiga att ta hänsyn till i planeringen och omfattar delaktighet, barns och ungdomars behov, integration, mångfald, trygghet, folkhälsa och sociala risker. Ny bebyggelse ska skapa goda livsmiljöer åt alla och natur- och kulturmiljöer ska vara tillgängliga för alla.	Innebörden av begreppet social hållbarhet och hur det spelar roll för den fysiska planeringen är otydligt formulerad. Kommunen jobbar aktivt med tillgänglighet och ett nytt planförslag med större fokus på strategi bör arbetas fram över förvaltningarna baserade på de erfarenheter och behov som finns. Ställningstagande och rekommendationer under målet är relevanta men bör ses över i samband med att ett nytt planförslag tas fram.
4.4 Näringsliv och utveckling	Planförslaget beskriver var i kommunen det finns service och verksamheter och lyfter särskilt fram verksamhetsområdet vid Moränget och området kring järnvägsstationen. Kulturhistorien ska lyftas fram för att öka turistnäringen och en god planberedskap ska finnas för verksamhetsområden. Kommunen ska verka för en ny rondell nere vid riksväg 70.	Planförslaget behöver revideras. Nulägesbeskrivningen behöver uppdateras och ett mer grundligt förslag behöver utarbetas för näringslivets utveckling. Vart det finns utrymme för en utveckling är centralt.
4.5 Kommunikationer	Planförslaget lyfter fram Hedemoras placering i ett större flerregionalt perspektiv med kopplingen till Stockholmsregionen och Falun – Borlänge samt Gävle. Hur invånarna i kommunen arbetspendlar beskrivs. Vikten av pendlingsmöjligheter och funktionaliteten i hela transportsystemet pekas på	Planförslaget behöver arbetas om och innehåller flera frågeställningar som behöver fördjupas. Hur kommunen ska arbeta med kollektivtrafik och fortsatt utbyggnad av cykelvägar behöver beskrivas i rikare detalj. En ny utredning av kollektivtrafikens basutbud i Dalarna har

	och upprustningsbehov av järnväg och vägar med säkerhetshöjande åtgärder lyfts. Reservatet för kommunikation öster om Hedemora stad ses som en del i att förkorta resorna med tåg. Kollektivtrafiken behöver fortsätta utvecklas med pendlarparkeringar och större turtäthet. Ett gång- och cykelvägnät som binder samman Hedemora stad med utvecklingsorterna och närliggande natur- och rekreationsområden föreslås.	arbetats fram och varit på remiss första kvartalet 2024.
4.6 Energi och teknisk försörjning	Planförslaget hänvisar till kommunens energi- och klimatstrategi från 2012 som innehåller mål för energieffektiviseringar. Hur energiproduktionen i kommunen ser ut går igenom och vindkraft nämns där man föreslår att ett tematiskt tillägg ska tas fram. Verksamhetsområden för vatten och avlopp nämns kort och likaså fiberutbyggnaden. Den fysiska planeringen ska stödja behovet av förnyelsebar energi.	Det framtida energibehovet är potentiellt stort. Planförslaget behöver uppdateras efter aktuella underlag och det framtida behovet av energi i Hedemora bör utredas. Både på EU nivå och nationellt, regionalt och inom kommunen har planer gällande energi och klimat uppdaterats. Hedemoras energi- och klimatstrategi uppdaterades 2020-11-16 och är i behov av att uppdateras igen. Arbetet med att ta fram en vindbruksplan pågår och det kan även finnas behov av en energiplan som inkluderar solkraft och andra energikällor.
4.7 Riksintressen	Planförslaget går igenom de kommunens riksintressen enligt	En stor del av innehållet är relevant och utgår från de

	miljöbalkens 3 och 4 kap. samt vad de innebär. Natura 2000-områden, Riksintressen för naturvård, kulturvård, värdefulla ämnen och mineraler, energiproduktion, kommunikationer samt totalförsvarets militära del listas. Det stora riksintresset längsmed Dalälven föreslås ses över i dialog med Länsstyrelsen. Västerby föreslås utpekade som riksintresse och vikten av att tillgodose riksintresset för värdefulla mineral i Garpenberg lyfts fram.	värdebeskrivningar som finns för riksintressena. De riksintressen som föreslås ses över eller tillkomma bör bedömas på nytt. Riksintresset för naturvård och kulturmiljövård längs Dalälven utgör en värdefull landskapskaraktär som är unik för södra Dalarna. Istället för att se över riksintresset bör kommunen börja med att bestämma en utvecklingsinriktning och utifrån det göra avvägningar mot riksintresset.
4.8 Areella näringar	Odlingslandskapet längsmed Dalälven beskrivs med dess värden och vikten av fortsatt jordbruk och att marken hålls öppen. Kommunen premierar ekologiskt jordbruk genom lägre arrenden. Frågan om vad kommunen kan göra för att stärka förutsättningarna för areella näringar lyfts. Skogens värden för natur och friluftsliv beskrivs samt skogsbrukets betydelse för naturvård, landskapsbild och ekonomi. Skogens förhållande till den byggda miljön beskrivs. Ny bebyggelse ska lokaliseras med hänsyn till skogsbrukets utvecklingsbehov samt kalhyggen undvikas intill kulturhistoriskt värdefulla områden. Värdet av det opåverkade	Frågorna är starkt kopplade till landsbygdsutvecklingen och bör sättas i ett större perspektiv. En översyn bör gå in mer i detalj kring de areella näringarnas möjligheter till utveckling och mål och åtgärder kopplat till detta.

	området beskrivs med sin avsaknad av större exploateringar. Utvinningen av värdefulla material i kommunen beskrivs såsom gruvor och grustäkter m.m.	
4.9 Sjöar och vattendrag	Planförslaget går igenom kommunens sjöar och vattendrag och om de uppfyller miljökvalitetsnormerna för god kemisk status och god ekologisk status samt problematiken i de sjöar som inte uppfyller normerna. Åtgärder såsom översyn av enskilda avlopp och utsläppsreducerande åtgärder för jordbruket lyfts fram. Biosfärområdet Nedre Dalälven beskrivs och sjöar viktiga för friluftslivet. Dricksvattenförsörjningen och hantering av dagvatten beskrivs. En dagvattenstrategi ska upprättas. Nya planerade bostadsområden ska anslutas till allmänt VA. En Vattenförsörjningsplan ska upprättas.	Planförslaget behöver uppdateras efter aktuella underlag. Kommunen tar nu fram en dagvattenstrategi samt har gjort en översiktlig Skyfallsöversyn. Kommunen antog en Vattentjänstplan i december 2023. Strategier för att åtgärda statusen på de sjöar och vattendrag som inte klarar miljökvalitetsnormerna behöver utarbetas men eventuellt i en separat plan. Frågan om krav på anslutning till allmänt VA bör utredas. En regional Vattenförsörjningsplan finns och behovet av en kommunal bör ses över.
4.10 Strandskydd och LIS-områden	LIS pekas ut i en bilaga till översiktsplanen. Bakgrunden till strandskyddslagstiftningen och innebörden samt innebörden av LIS-områden beskrivs.	LIS-områdena bör ses över och motiveras med ett strategiskt ställningstagande. Många områden har pekats ut och flera är små och saknar strategisk betydelse.
4.11 Risk och säkerhet	Planförslaget går igenom risker kopplade till klimatförändringar som ökade nederbörds mängder, översvämningar, skred, torka och flyttade	Planförslaget bör ses över och kompletteras med utredningar som en skyfallsutredning och den dagvattenutredning som är under

	klimatzoner med risk för smittspridning och nya skadedjur. Den ekologiska statusen för våra vattendrag beskrivs och hur fördämningar av vattendrag skapar risker. Luftföroreningar, buller och förorenad mark beskrivs. Bland annat med hänsyn till gruvan i Garpenberg. I övrigt beskrivs elektromagnetiska fält, radon och farligt gods.	framtagande afik och transporter har stor betydelse för många av de risker som finns och detta kan beskrivas djupare. Det finns ett behov av att ta fram en ny uppdaterad trafikstrategi/trafikplan.
--	---	---

Slutsats

Den samlade bedömningen är att Hedemora kommuns översiktsplan 2030 behöver revideras. Kommunstyrelsen gav uppdraget att ta fram en ny översiktsplan i oktober 2022. Planeringsstrategin blir en viktig del i det arbetet.

Flera delar i gällande översiktsplan som bakgrund och nulägesbeskrivningen samt flera av planförslagen är fortsatt relevanta och kan överföras till den nya översiktsplanen.

De mål som finns i nuvarande översiktsplan är i stort behov av revidering och arbetet med de kan ge nya inriktningar för översiktsplanen. Målen bör vara kopplade till visioner och mål i kommunens styrmodell.

Näringslivsutveckling och hur vi ska tillgodose mark för industri och andra verksamheter är mycket knappt beskrivet i Översiktsplan 2030. Med den utveckling som sker nu med etableringar av större mark- och energikrävande verksamheter i länet behöver kommunen ta ställning till och ha beredskap för hur detta ska hanteras.

Bostadsförsörjningen är en viktig fråga som beskrivs sparsamt i nuvarande översiktsplan. Strategierna behöver kopplas till kommunens mål om 17 500 invånare till 2038.

En viktig aspekt i arbetet med att revidera översiktsplanen är att få till ett brett samarbete inom och mellan förvaltningarna och att det strategiska arbetet leder till handlingsplaner med syfte att arbeta aktivt med översiktsplanens mål och planförslag.